

JAK SE S HOUBAMI UČIT SPOLUPRÁCI (PRŮVODCE PROCHÁZKOU LESEM)

Lenka Vráblíková, Elsbeth Mitchell

poznámka ke struktuře textu: Průvodce funguje při čtení nahlas s konkrétní skupinou. Části kurzívou nejsou určeny ke čtení nahlas, jsou směřovány facilitujícím a plní několikero rolí: 1. Poskytují zdroje a východiska textu, a umožňují tak hlubší studium. 2. Navrhují praktické kroky pro facilitující při práci se skupinou.

Houby jsou úžasné organismy, které nás překvapují svou obrovskou různorodostí, tvůrčími způsoby navazování vztahů a zvláštními biologickými formami. Zachvátila nás houbařská horečka a doufáme, že tebe taky!

Cílem této procházky je se spolu s houbami učit navazovat nové a rozmanité vztahy s přírodou a druhými. Je inspirována životními přístupy, jako je kolektivní akce, hnutí za pomalý život nebo radikální pozornost, a vyzývá k navazování různých druhů vztahů a spolupráce. Je na čase odnaučit se soutěživosti a upjatému individualismu. Právě ony nás přivedly do problémů, ve kterých se dnes nacházíme: klimatická krize, nárůst nesnášenlivosti k odlišnosti a prohlubování nerovností. V průběhu naší společné procházky se dozvíš něco nového o ostatních i o sobě – a to díky smyslovým, tvůrčím a kolektivním aktivitám.

Pojďme se vydat po stopách hub a naučme se žít, hýbat a sdílet s druhými znovu a lépe.

*Pro facilitátora*ku (nečteme nahlas): Procházka čerpá z práce feministicky zaměřené antropoložky Anny Tsing a bioložky a spisovatelky Robin Wall Kimmerer, která je zároveň zapsanou členkou severoamerického prérijního kmene Potawatomi. Dále vychází z myšlenek kritické pedagogiky, která upozorňuje na to, že ve vzdělávacím procesu často přehlízíme tělo, smysly a různé druhy propojení a také to, jak jsou zakotveny v určitém prostoru a čase.*

Co se od hub budeme při procházce učit

1. Zdůraznit naše propojení s našimi těly jako smyslovými entitami, které jsou formované zážitky a setkáními s ostatními a se světem. Naše těla bez ustání vnímají a zaznamenávají informace okolo nás. Co když změním své každodenní fungování a začneme si všimnout jiných věcí nebo naslouchat jinak?
2. Podněcovat ke spolupráci (na místo k soutěžení) jako cestě k dosažení společenské a environmentální spravedlnosti. V tom si z hub a jejich způsobu života bereme příklad. Houby umí sdílet živiny s rostlinami a rozkládat toxické chemikálie, čímž udržují svůj mikrokosmos v obyvatelném stavu. I my můžeme upřednostnit spolupráci a sdílení před soutěžením a tak rozvíjet ekologickou péči, ochraňovat krajinu, a utvářet společnosti, které budou založené na solidaritě, sounáležitosti

a vzájemné péči. Úkolem následujících aktivit je se od hub, a to jak z jejich biologie, tak ekologie, učit utvářet decentralizované a nehierarchické komunity.

3. Prozkoumávat naše hluboká propojení s ostatními organismy. Symbióza znamená úzkou biologickou spolupráci mezi dvěma či více organismy. Lišejník je symbiózou houby a řasy. Dalším příkladem jsou naše těla, která jsou z více jak 60 % tvořena buňkami bakterií, plísní a dalších mikrobů. Abychom mohli* y poznat sami* y sebe, musíme poznat druhé, naše společníky. Pokud chceme žít a prospívat, musíme s druhými utvářet a udržovat vzájemně prospěšné vztahy. Sám o sobě nikdo nemůže přežít, natož pak prospívat. Tato procházka tak také obrací naši pozornost k procesu „stávání se společenstvím“.

Základní informace pro facilitující

- *Procházka by měla probíhat venku mezi stromy, v lese nebo v parku.*
- *Měla by trvat zhruba hodinu a čtvrt při zvládnutí všech pěti zastavení s danou aktivitou (můžete ji ale protáhnout nebo dle potřeby některé zastávky vynechat).*
- *Než vyrazíte, naplánujte si přibližnou trasu. Doporučujeme zvolit okružní trasu a skončit tam, kde jste začali* y.*
- *V čase mezi zastávkami můžete pokračovat v procházce a objevování lesa nebo parku (tj. nad rámec chůze obsažené v pokynech k zastávkám).*
- *Každá zastávka obsahuje „zamyšlení“, které lze využít buď na místě po dokončení dané aktivity, nebo ve třídě, až se z procházky vrátíte, společně se závěrečným zamyšlením nad procházkou.*
- *Text v kurzívě je pouze pro vaši informaci. Pokud nepracujete s nahrávkou, se skupinou čtete nahlas pouze text vytištěný normálním písmem. Doplnující informace najdete také ve slovníčku a v seznamu užitečné četby na konci tohoto pracovního sešitu pro facilitující.*

Přístupnost

- *Procházka by se měla odehrávat v místě, které odpovídá potřebám skupiny.*
- Úkolem facilitujících je zajistit úpravy, díky nimž se všichni ve skupině mohou účastnit. Než na procházku vyrazíte, zeptejte se skupiny, jaké jsou její potřeby v oblasti přístupnosti.

Každý*á účastník*ice bude potřebovat:

- *vytištěný pracovní list*
- *tužku nebo propisku*

Facilitující bude dále potřebovat:

- *mobilní telefon (nebo diktafon) k přehrání zvuku (nepovinné) a k dokumentaci procházky (pořízení fotografií nebo videonahrávky)*
- *tašku nebo košík*

Zastávka č. 1: Pohyb v tempu mycelia

Pokyny pro facilitující (nečteme nahlas)

První aktivitou je velmi pomalá chůze. Spíš než aby skupina vyrazila k nějakému cíli, měla by pomalu prozkoumat prostor ve svém okolí. Vybrané místo by mělo

navádět k pomalému tempu a k zaměření pozornosti na pohyb. Aktivita končí ve chvíli, kdy všichni žáci a žačky dokončí procházku svým vlastním tempem. Do začátku další zastávky pak můžete pokračovat v normální chůzi. Doporučená délka aktivity je asi 5–10 minut.

Úvod

Jedním ze způsobů, jakým většina těl (lidé, zvířata, rostliny, bakterie a houby) prožívá svět, je pohyb. Podle toho, jakým způsobem se pohybujeme ve světě, vznikají různá těla v celé šíři tvarů a forem. Některá jsou dlouhá, jiná krátká, některá robustní, jiná tenká. Některá jsou tak malá, že je ani nevidíme. Podhoubí (nebo také mycelium) je jedno takové „tělo“. Je tvořeno soustavou navzájem propletených vláken a žije hlavně pod zemí. Jeho tvar se tvoří podle toho, jak a kde roste, nikoli druhem houby. Mycelium dává dobrý pozor na to, co se děje kolem něj, a podle toho roste určitým směrem. Prorůstá k různým místům a k těm, co je obývají, a nebo naopak od nich. Každé podhoubí má tak úplně jiný tvar.

Ve srovnání s různými tvary mycelia vypadají lidská těla dost jednotvárně. I když ale je náš vnější tvar hodně podobný, zkušenost každého lidského těla, to, jaké to je být jedinečným člověkem, je velmi různorodá a odlišná. Podoba našeho těla i náš vnitřní svět závisí na tom, v jakém prostředí vyrůstáme. Pohyb a prostor dělá každé lidské tělo jedinečným.

Budeme se učit z vnímavosti podhoubí vůči tomu, co ho obklopuje. Budeme si představovat, že jsme houbová hyfa – podzemní kořenové vlákno, ze kterého se skládá podhoubí. Tak jako hyfa se budeme snažit pohybovat velmi, velmi pomalu a vydávat se do různých směrů.

Doporučení

Jdi tak pomalu, jak jen dokážeš. Nejdřív došlápní patou na zem a pak pomalu přenášeš váhu podél vnější hrany chodidla směrem k malíčku a odtud k palci. Teprve, až budeš na chodidle stát plnou vahou svého těla, začni se pomalu přesouvat na druhou nohu. Dělej jen malé kroky, ať neztratíš rovnováhu. Stůj rovně s rameny spuštěnými k tělu a hlavou vzpřímenou. Zhluboka dýchej. Dávej pozor na to, co se děje kolem tebe, a pečlivě promýšlej, jakým směrem a k čemu prorůstáš. Všimni si, že ať už jdeš jakkoliv pomalu, vždycky můžeš jít ještě pomaleji. Ještě zpomal.

Zatímco se pohybuješ:

Přemýšlej o tom, jak často mrkáš.

Všímej si toho, kolikrát se nadechneš.

Které pohyby jsou obtížnější?

Které pohyby jsou snazší?

Až jako podhoubí prorosteš, kam budeš chtít, počkej, až budou hotové s prorůstáním i ostatní hyfy. Pokračujte pak společně v procházce směrem k místu další zastávky.

Zamyšlení

Cílem tohoto cvičení je vybočit z našich obvyklých vzorců a rytmu chůze.

Přesouvání váhy z nohy na nohu během extrémně pomalé chůze nás může naučit, jak obnovit spojení s nejjemnějšími energiemi ve svém těle. Podařilo se ti prociťt spojitost s jiným druhem pohybu nebo spojit všechny pohyby do jednoho plynulého proudu?

Jak ses v takovém pohybu cítil*a?

Bylo v pohybu něco náročného, pro tebe za limitem? Co to bylo?

Jaký byl ten pohyb? Jak se dá pojmenovat?

V čem byl jiný oproti běžnému pohybu? Co myslíš, že takový pohyb umožňoval?

Extrémně pomalou chůzi můžeš provozovat kdykoliv. Je to skvělé cvičení i pro chvíle, kdy se ti zdá, že svět kolem tebe je až moc rychlý. Další variace, které můžeš vyzkoušet: Chůze při poslechu hudby. Chůze se zavřenýma očima. Chůze doprovázená zpěvem dlouhých tónů – na každý nádech jeden tón. Chůze pozpátku.

Zastávka č. 2: Spora na cestách

Pokyny pro facilitující (nečteme nahlas)

Tato část procházky navádí k rychlejšímu tempu pohybu než aktivita předešlého zastavení. Místo další zastávky si můžete zvolit v předstihu nebo „za pochodu“ během aktivity č. 2. Pro další, třetí, zastávku si každopádně vyberte místo, kde se skupina může postavit nebo posadit do kruhu (například mýtinu), protože to bude potřeba při aktivitě č. 3. Aktivita č. 2 končí ve chvíli, kdy všichni žáci a žačky dokončí procházku svým vlastním tempem. Doporučená délka aktivity je asi 5–10 minut.

Úvod

Některé houby rostou nejen pod zemí, ale i nad zemí. Vyhánějí plodnice, rozmnožovací těla, která si obvykle vybavíš, když se řekne houba. Pomocí plodnic mohou houby překonat velké vzdálenosti. K tomu slouží vypouštění spor neboli výtrusů. Jedna plodnice může obsahovat až 16 bilionů spor. Spory jsou mikroskopické biologické částice, pomocí kterých se houby rozmnožují (podobně jako rostliny pomocí semen). Jsou tak malé a lehké, že je vítr, voda nebo pasoucí se zvířata, včetně lidí jako ty nebo já, mohou ve svém žaludku zanést kilometry daleko.

Doporučení

Představ si, že jsi jedna mikroskopická spora. Rychlost a způsob tvého pohybu je jen na tobě, podle toho, jakou sporou se rozhodneš být a jaký způsob cesty si zvolíš. Můžeš se hýbat pomalu i hodně rychle. Můžeš pohyb prokládat pauzami. Můžeš jít po špičkách, skákat, válet sudy nebo k pohybu použít různé části svého těla (jako třeba zadek). Způsob svého cestování můžeš kdykoliv změnit. Důležité je stejně jako spora využít k pohybu celé své tělo a všechny svoje smysly.

- **Dívej** se kolem sebe (podívej se do dálky, ale také zaostři a pozorně a zblízka si prohlédni, co se děje kolem tebe).
- **Naslouchej** zvukům okolo sebe, včetně zvuku tvého dechu nebo šustění oblečení.
- **Dotýkej** se a pusť si doteky k tělu: dotýkej se trávy, mechu, listí a větví nebo jiných spor. Nech je, aby se o tebe také otřely.
- **Ochutnej** vzduch. Poválej si ho na jazyku, jako by to bylo rizoto se žampiony nebo smaženice z čerstvě nasbíraných hříbků se solí a kmínem.

Zamyšlení

Zamysli se nad svou cestou a vjemy, které jsi v kůži spory zažil*a. Lesy a parky

jsou rušná místa, kde je toho hodně k vnímání. Jaký vjem byl nejsilnější? Jaký nejslabší? Jaké to bylo, pohybovat se prostorem jako jedna mikroskopická spora?

Zastavení č. 3: Všímání si pomocí jazyka

Pokyny pro facilitující (nečteme nahlas)

Na začátku této aktivity požádejte skupinu, aby si stoupla nebo se posadila do kruhu. Do středu kruhu položte tašku nebo košík, který máte s sebou. Každý účastník nebo účastnice by u sebe měl*a mít tužku nebo propisku na psaní. Na konci aktivity každý*á vhodí do tašky či košíku jeden a nebo více papírků. Tašku nebo košík si nechte u sebe, budete je potřebovat při posledním zastavení, pro aktivitu č. 5. Doporučená délka aktivity je zhruba 5 minut.

Úvod

Různé jazyky dovolují poznávat svět velmi odlišně. Například v jazyce severoamerického původního kmene Potawatomi existuje jedinečné slovo „puhpowee“ (vyslovuj *pu poví*) [OP2] . Popisuje mocnou sílu, která dovoluje houbám vyrazit z podzemí na povrch doslova přes noc. Je zajímavé, že mnoho jazyků, jako je třeba čeština nebo angličtina, pro takový úkaz, který je výsledkem interakcí mezi houbou a zemí, slovo nemá. Myslíš, že to může být tím, že se v naší kultuře takovému úkazu a interakcím, které ho způsobují, nevěnuje tolik pozornosti? A mělo by pro „puhpowee“ existovat zvláštní slovo i v češtině? Pro jaké další úkazy a interakce by se dala zavést nová slova?

Doporučení

Budeme zapisovat slova a popisy – a nebo taky vymýšlet nové – pro naše prožitky vztahů mezi zvířaty, kameny, větrem, rostlinami a houbami okolo nás. Slova a popisy zapiš do prázdného pole, vyznačeného ve tvém pracovním listu. To pak vytrhni a papírek dej do tašky nebo košíku, umístěného mezi vámi.

Vyber si jednu z otázek – anebo obě!

1. Rozhlédni se kolem sebe: co kolem sebe vidíš, slyšíš, cítíš – nebo si představuješ – že se odehrává? Jaké činnosti, procesy nebo vztahy? Vyber si jeden takový úkaz a zachyť ho na papír jedním nebo více slovy.

příklad pro facilitující: Příklad: *mechový polštář se nasakuje deštěm, zvuk mravence okusujícího list, odloupenutí kůry z kmene stromu, šustoty, dotýkání, chrochtání.*

2. Inspiruj se slovem *puhpowee* a popiš, jaký to byl pocit pohybovat se jako hyfa mycelia nebo spora. Klidně pro ten pocit můžeš vymyslet úplně nový pojem nebo sousloví. Můžeš využít jedno nebo více slov v už existujícím jazyce (jako třeba čeština). Můžeš ale také smíchat různé jazyky dohromady nebo vynalézt úplně nové slovo nebo jazyk.

[příklad pro facilitující] Příklad: odvázané uvolnění, lepko-mak, pocit mnohobytlí.

Až pro svůj pocit z prožitku nebo vztahu, který jsi vypožoroval*a, najdeš jméno a napíšeš jej do vyznačeného prázdného místa v pracovním listu, vytrhni papírek a dej ho do tašky nebo košíku uprostřed kruhu.

Zamyšlení

Napadají tě nějaké další zkušenosti, pocity nebo vztahy, pro které zatím nemáme žádné slovo? Jaká další slova potřebujeme vynalézt?

Zastavení č. 4: Stávání se mykorhizou

Pokyny pro facilitující (nečteme nahlas)

Vyberte si místo v blízkosti dvou či tří stromů, ke kterým se skupinou dojdete před začátkem aktivity. Tato aktivita by měla trvat 10 minut.

Úvod

Podívej se na půdu pod svými nohama. Chodidla představují tvoje spojení se zemí. Zavři oči. Co cítíš? Pod tvými nohama se rozkládá celý svět pulzující vlastním životem. Pokud se zanoříš do země, zjistíš, že tě obklopují spletité sítě vláken. Tyto sítě se nazývají *mykorhiza*. Podhoubí je buduje tím, že si skrze hyfy vyměňuje živiny s kořeny stromů. Vzniká tak struktura z propletením mycelia houb a kořenů stromů. A my jednu mykorhizu teď vytvoříme!

Doporučení

Vytvořte ze svých těl řetěz vedoucí do jednoho stromu k druhému.

Osoba, která stojí nejbliž k největšímu stromu, začne popisovat, jaká je jeho kůra na omak. Tuto zprávu předá další osobě ve směru od stromu, která ho předá další a ta zas další. Takhle pokračujte, dokud nepředáte zprávu (ať už v jaké podobě) druhému stromu. Společně se stáváme mykorhizou.

Zůstane zpráva stejná od začátku až do konce?

Zkuste poslat zprávu v opačném směru – co odpovídá druhý strom?

Předejte si zprávu s popisem něčeho dalšího.

Promíchejte pořadí, ve kterém stojíte, a postup zopakujte.

Pokud je vás dost, zkuste vytvořit třetí spojovací vlákno hyf a připojte se k dalšímu stromu. K oběma stromům můžete vyslat zprávu z kteréhokoli místa v mykorhizním řetězci.

Zamyšlení

Nedílnou součástí spolupráce je vědět, že nikdy nemůžeš mít všechny její části pod kontrolou. Co se stane, když se musíš spolehnout na druhé? Nastávají situace, které si nedokážeme plně podmanit a ukočírovat, které se vymykají naší kontrole. To má nepředvídatelný a tvůrčí potenciál. Může vyrůst něco úplně nového, co rozšíří obzor souvislostí, které jsme si do té doby nedovedli* y představit. Umět vykročit za hranice svých dosavadních představ je v naší době ekologické krize klíčovou dovedností.

O čem se stromy a houby bavili? Co si potřebovali sdělit?

K čemu všemu může sloužit mykorhizní spojení?

Co stromům a houbám umožňuje?

A jaké pocity jsi zažíval*a jako součást mykorhizního řetězce?

Aktivita č. 5: Kompozice neurčitosti

Pokyny pro facilitující (nečteme nahlas)

Připravte nahrávku skladby Johna Cage k přehrání skupině (nebo se připravte na její hlasité přečtení). Vezměte si tašku nebo košík a požádejte každého žáka nebo

žačku, ať si vylosuje jeden papír, dokud nebude taška prázdná.

[Nepovinné] Případně si také můžete připravit mobilní telefon nebo diktafon, kterým společnou skladbu zdokumentujete – ať už ve formě audia, audia a videa nebo fotografií.

Aktivita by měla zabrat 10 minut.

Úvod

Vyrůstáme ve společnosti (soutěživé a individualistické), kde kontrola a ovládání jsou hlavní způsoby, jakými se k sobě vztahujeme. Aktivity, které považujeme za neproduktivní, zároveň hodnotíme negativně. Můžeme mít strach z věcí, které nemají jasný výsledek. Někdy se nečekanými věcmi můžeme i cítit v ohrožení a snažit se je dostat pod kontrolu.

Toto zastavení má za cíl odnaučit nás tendenci k dokonalosti a kontrole. Inspiroval ji americký skladatel experimentální hudby a houbař John Cage. Houby jsou nepředvídatelné: pokaždé vyraší na nečekaném místě, ale někdy vyrostou i do tvaru rovné čáry nebo do kruhu. Houby pomohly Cageovi přijít na to, jak udržovat pozornost otevřenou, nezaostřenou na konkrétní detail; jak nově naslouchat a vnímat. Inspirovaný houbami se ve svých skladbách snažil přimět posluchače a posluchačky vnímat všechny zvuky kolem sebe, ať už předem zkomponované, nebo náhodné. Pojďme si poslechnout jednu jeho kompozici.

Kompozice se jmenuje „Hudba a houby“. Zamýšlí se na tím, co se děje s tělem autora známé divadelní hry z 18. století Žebrácká opera Johna Gaye po jeho smrti. Rozkladem (dekompozicí) jeho těla vznikají nové „kompozice“: začíná nový život, vyrůstají houby. Tímto zamyšlením Cage ukazuje, že zdánlivě protichůdné procesy, jako je rozkládání a skládání, jsou ze své podstaty neoddelitelně propojené a nezbytné součásti životního cyklu. Stejně tak jsou jeho součástí i řád a náhodnost, zvuk a ticho, hudba a houby.

Doporučení

Krok číslo 1: Poslechněte si (a nebo přečtěte nahlas) Cageovu skladbu. (Klidně víckrát, pokud chcete.)

Hudba a houby:
dva světy které spolu
v mnoha slovnících sousedí.
Kde asi napsal
svou Žebráckou operu?
Teď je
pohřbený pod trsy trávy na
úpatí hory High Tor.
Když se rok
přehoupne z léta do podzimu
a je dost
deště nebo jen
oně tajemné vlhkosti, která sídlí
v zemi,
vyrostou tam houby
a dál pokračují,
tím jsem si jistý,
v jeho řemesle, kterým je práce se
zvuky.
To, že

nemáme uši k slyšení hudby,
kterou vydávají spory
vystřelující z basidií, nás nutí
zaměstnat se mikrofonicky.

Krok číslo 2:

Inspirujte se skladbou Johna Cage a vytvořte vlastní kolektivní kompozici ze slov a frází, které jste si předtím zapsali* y na kousky papíru během zastavení č. 3. Pořadí slov v textu bude náhodné, a tak nečekané a neurčené.

Vylosujte si papírky z tašky nebo košíku. Každá osoba by měla mít aspoň jeden.

Možnost 1:

[doporučujeme pro skupiny, které mají nad 15 členů nebo jsou stydlivější]:

Postupně tahejte lístečky z tašky, dokud nebude prázdná.

Stoupněte si do kruhu. Osoby směrem po kruhu jedna za druhou předčítají slova. Kolektivní kompozice vzniká z náhodného pořadí tažených papírků.

Možnost 2:

Postupně tahejte lístečky z tašky, dokud nebude prázdná.

Facilitátor*ka zvukem nebo gestem ukáže začátek skladby. Po třech minutách gesto opět zopakuje, což znamená konec skladby. Jakmile skladba začne, každý*á ve skupině může vyslovit nebo jinak ztvárnit svoje slovo nebo slova, a to jakkoliv a kolikrát bude chtít. Možná ho vyslovíš jen jednou. Možná ho zopakuješ několikrát a pokaždé trochu jinak. Zkoušej dělat nečekané věci.

Zamyšlení

Jak se ti podařilo skrze kompozici vyjádřit, co jsi zažil*a při procházce? Vyvolala v tobě nějaké pocity nebo vzpomínky? Podařilo se ti díky představení všimnout si něčeho nového?

Díky, že ses zhostil*a výzvy učit se s houbami nové věci a odnaučovat staré. Tady naše procházka končí. Závěrečné zamyšlení bude probíhat ve třídě.

Závěrečné zamyšlení ve třídě

I když je s houbami velká zábava, naše aktivity mají i svou seriózní stránku. Věříme, že spolupráce s houbami nám pomáhá odnaučit se zakořeněné zvyky soutěživosti a kontroly. Učení se s houbami pomáhá rozvíjet nové vztahy (se sebou samými i s druhými, s lidmi i s jinými tvory), bez kterých není možné vyvolat změny, které jsou životně důležité pro dosažení společenské a ekologické spravedlnosti. Nové spolupráce otevírají nové pohledy na věc, které pak můžeme vnášet do vyučování, našeho domova, rodiny nebo mezi kamarády a kamarádky a ovlivňovat to, jak žijeme, hýbeme se a sdílíme věci s druhými. Možná, že kdokoliv z nás může ve svém každodenním životě být tak trochu více jako houba.

Proč je důležité učit se *spolu* s houbami? O těchto úžasných organismech se nestačí jen dozvědět v hodině přírodovědy. Když se učíme spolu s houbami, ukazují nám, jak jinak by mohly vypadat různé části našeho světa, jako je třeba vzdělávání a školní třída. Co vnést do každodenního vyučování pocity a vnímavost, kterou jsme si vyzkoušeli* y v lese? Co komunikovat a sdílet spolu jako houby a stromy, s respektem ke své jedinečnosti a svým odlišnostem?

Příště, až třeba budeš jíst smažené obalované žampiony nebo mezi listím v lese objevíš hřib smrkový, vzpomeň si na to, co ses naučil*a během našich kolektivních aktivit, inspirovaných houbami.

Závěrečné aktivity

1. Skupinová diskuze. Zamyšlení nad procházkou.
Která část procházky pro tebe byla nejsnazší?
Co ti připadalo nejobtížnější?
Vnímáš teď svoje tělo ve vztahu k okolí jinak?
Jaké to bylo spolupracovat s ostatními?
Cítíš se teď ve skupině jinak než předtím?
Jak tě aktivity propojily s rostlinami, houbami, stromy, ostatními členy a členkami tvé skupiny a tvým okolím?
Jaké překážky v navazování vztahů jsi zaznamenal*a? Byly některé spolupráce obtížné? A pokud ano, tak které?
S jakými druhy spolupráce a vztahy můžeme experimentovat i ve vyučování?
2. Doupravte a zkompletujte svou kolektivní kompozici neurčitosti na základě materiálů, které máte. Nahrávku a/nebo přepis můžete odeslat k vložení na webovou stránku Futuropolis (na e-mail futuropolis@nazemi.cz)

Slovníček

Anna Tsing

Procházka je inspirovaná výzkumem feministicky zaměřené antropoložky Anny Tsing, která se zabývá ekonomikami a ekologiemi, které obklopují houbu macutake (čirůvku větší). Inspirovali*y jsme se především jejím pojmem „všímání si“ a tím, jak k prozkoumávání světa využívá i další smysly.

John Cage

John Cage (1912–1992) byl skladatel experimentální hudby a houbař, který věřil, že všimnout si hub a všimnout si zvuků v hudbě je podobný druh umění. Více jeho skladeb se jmenuje *Neurčenost (Indeterminacy)*. Skládají se z minutových odstavců, myšlenek a příhod, které se předčítají nahlas v náhodném pořadí, někdy za doprovodu tance nebo hudby. Zvuky, které tak zaznívají, jsou nečekané a neplánované.

Mykorhiza

Podhoubí neboli mycelium vytváří vlákna mezi houbou a stromovými kořeny, které se nazývají mykorhiza. Mykorhiza je síť, která spojuje nejen kořen stromu s houbou, ale i strom se stromem. Někteří lidé si berou inspiraci z internetu (world wide web neboli „celosvětová síť“) a nazývají tuto síť wood wide web („celolesní síť“).

Pauline Oliveros

První zastavení je inspirované americkou feministickou experimentální skladatelkou Pauline Oliveros (1932–2016). Pauline Oliveros se zajímala o naslouchání a vymyslela mnoho aktivit zaměřených na „radikální pozornost“, aby nám pomohla naslouchat hlouběji.

Robin Wall Kimmerer je biologka, spisovatelka a zapsaná členka severoamerického prérijního kmene Potawatomi. Její knihy *Braiding Sweetgrass (Zaplétání sladké trávy)* a *Gathering Moss* (která vyšla i v češtině, a to pod

názvem *Naslouchání mechu*) inspirovaly mnoho aspektů této procházky, hlavně zaměření na jazyk v zastavení č. 3.

Symbióza

Řecké slovo, které znamená „spolu žítí“ a používá se pro velmi těsné biologické vztahy. Lišejník, který se skládá z houby a řasy, je dobrý příklad symbiózy. Naše těla jsou další příklad. Vědci a vědkyně zjistili*, že jen 43 % buněk, které tvoří naše tělo, je ve skutečnosti lidských. Většina z toho, co považujeme za sebe, se skládá z bakterií, plísní a dalších mikrobů, které tvoří naši součást.

Žebrácká opera

Je opera o třech dějstvích v anglickém divadelním žánru ballad opery, kterou v roce 1728 napsal anglický básník a dramatik John Gay (1685–1732).

Žebrácká opera byla jednou z nejpobulárnějších her 18. století a ve 20. století byla předlohou pro zpracování od známých dramatiků, jako je Bertolt Brecht (1898–1956) nebo Václav Havel (1936–2011).

Seznam užitečné četby

Anna Tsing, *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins* (Princeton University Press, 2015)

Anna Tsing, 'The Art of Inclusion, or How to Love a Mushroom', *Mānoa*, v. 22 (2010) pp.191–203.

Robin Wall Kimmerer, *Braiding Sweetgrass: Indigenous Wisdom, Scientific Knowledge and the Teaching of Plants*, (Penguin, 2013)

Robin Wall Kimmerer, *Naslouchání Mechu: Přírodní a kulturní historie mechorostů* (Kazda, 2021)

Pauline Oliveros, *Deep Listening: A Composer's Sound Practice*, (Deep Listening Publications, 2005)

John Cage, *A Year from Monday: new lectures and writings by John Cage*, (Wesleyan University Press, 1967)

Eddie Kohler, *About Indeterminacy*, <https://www.lcdf.org/indeterminacy/index.cgi>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

